

HRVATSKA RIEČ

Predplatna cena: na godinu K 12. — Za pò godine K 6. — Za Šibenik na godinu donošanjem u kuću K 12. — Za Inozemstvo na godinu K 12 uviše poštarski trošak. — Pojedini broj 10 para. — Plativo i utuživo u Šibeniku.

Izlazi sriedom i subotom

Uredništvo, uprava i Tiskara lista nalazi se u ulici Bazilike sv. Jakova. — Oglasi tiskaju se po 16 para petiti redak ili po pogodbi, te se primaju samo oni, koji se unapred plate. — Priobčena pisma i zahvale tiskaju se po 20 para po petiti redak. — Nefrankirana pisma ne primaju se. — Rokupisi ne vraćaju

Pokrajinski doprinos od K 15.000 za željezničko vieće

Odbor za zaštitu prava paše na bos.-herceg. granici*)

govor Dr. M. Drinkovića, izrečen dne 28. listopada 1910. u posebnoj razpravi o proračunu.

Gospodo, mi smo odmah u početku ove godine bili protiv toga, da se ovih 15000 kruna dade tom nekakvom željezničkom vieću. Zašto smo bili protiv tome, to smo mi već onda razložili ne samo ovdje, nego i u financ. odboru. Ako sabor u pogledu gradnje željeznice ne može ništa, ako u tom pogledu ne mogu ništa zastupnici na carevinskom vieću, ako austrijska vlada, kako sam bar čuo, ne može ništa, ako zaključci, koji su bili učinjeni prigodom utanačenja nagodbe između Austrije i Ugarske u tom pogledu ništa ne pomažu, ako ne pomažu ni željez vojničkih krugova, da se željeznica gradi iz Hrvatske preko Velebita u Dalmaciju, odnosno iz Dalmacije u Bosnu, ako sve to dosad nije pomoglo ili ako to nebi moglo pomoći u buduću, ja kažem, gospodo, da bi mi bili veoma nerazboriti, kad bi mislili, da će što pomoći to vaše željezničko vieće, koje je ustanovljeno u Spljetu.

Ja držim, da celi svijet zna, da koliko mi, toliko oni u Banovini i Bosni bez razlike stranaka, mišljenja, vjere i staleža, želimo i hoćemo to željezničko spojenje i ja neznam što mi treba još da činimo, da to postignemo. Ja znam, da u ovom saboru, pa i u Bečkom parlamentu svaki zastupnik u tom pogledu radi što može i da u pitanju željezničkom nema ni oportunitas ni radikala ni bilo koje stranke, koja nije radila, koja ne bi radila i koja ne radi. Pače u ovom poslu moram priznati g. Vukoviću i ostaloj gospodi na carevinskom vieću, da su radili, što god su mogli.

Pak, gospodo, kad mi to sve znamo i kad vidimo, da i novinstvo ciele Austrije, Hrvatske, Dalmacije, Bosne piše u prilog tog željeznici, pače da ima i Magjara, koji su za to, da se gradi željeznica preko Banovine na Dalmaciju, onda ja neznam kako se dolazi do namisli, da će nam ovo vieće u Spljetu pomoći. Ja neznam, kako se dolazi do toga, kad se ima gals obćina, korporacija, sabora i rad svih mogućih zastupnika, da će ljudi podpuno privatni postići ono, što ciele narod, svi njegovi zastupnici i sve novinstvo nisu mogli postići. Neznam kako se može doći do te misli, pa makar tome odboru bio predsjednik načelnik Spljeta, a podpredsjednik č. zastupnik Salvi.

Gospodo, što god vi u ovom pogledu radili, držim da je danguba, u obće obsjena samih sebe i naše javnosti i da to nije dostojno ozbiljnih ljudi. (Povici: Oho!)

Predsjednik: (zvoni) To je previše.

Zast. Drinković: (nastavlja) Kazali vi ovdje što hoćete, ja velim da nije ozbiljno, jer ako se s vama privatno govori, priznajte, da je to vieće sasvim suvišno i da ne će ništa postići i da je taj novac jednostavno bačen u more.

A kad to sve priznate u prijateljskom razgovoru, zašto nemate toliko odvažnosti, da to priznate u saboru slobodno pred svima? To je posljedica toga, što ste vi u Spljetu pod dojmom agitacije, skoro terorizma one stranke, koja vas je do juče grdila.

Gospodo, u što će se taj novac potrošiti? Ovdje imam izvještaj troškova toga vieća, kome je zem. odbor već dao, čini mi se, 1000 kruna. To vieće je do sada potrošilo skoro svu tu 1000 kruna za ništa.

Za skupštinu, na kojoj je vieće zasnovano, potrošilo se je 624 K 24 para. Za upravne troškove potrošilo se je 116 K 43 para. Dakle i prije nego je počelo obstojati potrošilo je to vieće za skupštinu, koja se je držala u gradu Spljetu 770 K i nekoliko para.

*) Ovaj govor donosimo po stenografskom zapisniku kao odgovor spisloj "Slobodi" i "C. Hrvatskoj". Uredništvo.

Sad, gospodo, ja se ne ću upuštati u razlaganje u što će se potrošiti ostali novac. Kaže se, dat će se društvu inžinira u Spljetu, da radi nacrt, trasiranje itd. Ali jutros ste čuli od g. Biankinia, da mi tih nacrti i trasiranja imamo i previše, pače to se svaki čas mjenja za to, da vlada dobije vremena, da stvar što više otegne. Ja mislim, da mi ne bi morali tražiti nove nacrti i trasiranja. S tim mi jednostavno, u koliko se vlade na nas obaziru, zapličemo i otečavamo provedenje potrebitih radnja.

Ja sam u tom pogledu rnenjia da se ću- vavate novih trasiranja. Na primjer mi zastupnici kotara šibenskog zvani smo da glede željeznice, što bi se imala učiniti od Zadra do Driša, zagovarano trasiranje kroz Mostine. Ja mislim, da bi to bilo najpotrebitiji put, jer bi se tom crtom spojilo sa tom prugom ciele Primorje, može se reći od Biograda do Šibenika, Tiesna, Vodica i dalje svi kotari, što ostaju izpod Mostina. Sve to bi imalo tu svoje središte, što se tiče puta, kao i danas.

Ali vidite mi nismo ustali da zahtijevamo novih promjena. Neka se samo gradi, a kašnje bi tražili što nam fali.

A vi kad vam se učini makar i na papiru jedan put, vi hoćete drugi itd., a tim samo otečavate provedenje odredjenoga i vladi dajete priliku za izprik, da se uvijek nagadjaja s jednom i drugom strankom a da ne učini ništa.

Kako sam rekao, po svemu sudeći ja držim da to vieće nema ni najmanje svrhe ni koristi, jer ne može ništa učiniti. Ja sam i lani bio proti tome i iznio sam predlog, koji je naravno bio zabacjen, sasvim da nije bio iznešen radi ničeg drugog, nego radi koristi i štednje novca. To mi je lani priznalo sam predsjednik, te je rekao, da je moj predlog pametan; a ja sam mu odgovorio, da u njegovoj stranci ne vriedi ništa ni najpametnija stvar, ako je iznešena s naše strane.

Ako ćemo trošiti, kako nijki govore, novac za agitaciju u pogledu što skorije gradnje željeznice, mislim da je to takođerj suvišno. Ta vi ste u Spljtu još davno držali tih skupština, bili ste počeli izdavati i list pod imenom "Željeznica" i već ste mislili, da vam iz Bosne i Like dići željeznica kroz Spljet, pa ste vidjeli, da to sve nije vriedilo, te ste obustavili list i izvrgli ciele pitanje komičnoj strani.

Sad, kad to nije pomoglo, ustrojili ste to vieće. Ja neznam kako je to, da vi u saboru ne možete priznati, da ste se lani prenaljili, kad ste odredili 15000 kruna za to vieće. Ja ne znam za što taj zaključak ne bi mogli uništiti.

Vama će se to činiti teško, kazat ćete, učinili smo zaključak, pa mienjati ne možemo. Ali lani vi niste znali, da ćemo mi imati ovoliko potrebu štednje novca i da će ove godine biti novih 9°), nameta, pa kad to niste znali, možete reći, svak može pogriješiti, lani smo to mislili, a ljeto vidimo, da to nije moguće, ba kao pametni ljudi od toga odustaju.

Ali ja držim, gospodo, da vi od toga ne ćete odustati ne s toga, što ne bi bili pametni, jer ste u tom pogledu možda razvijeni nego mi, ali vi ne ćete odustati od toga jednostavno s toga, što niste u mnogim drugim stvarima odustali za nikakav drugi uzrok, nego jer jednostavno ne ćete s toga, što mi to predlažemo. A mi, vidite, na vašu liepu uztrajnost odgovaramo kako treba. Kroz ciele ovo vrijeme sabora liepo smo se mirno ponašali i omogućili vam, da činite kako vi hoćete, a mi ne ćemo. Mi bi mogli spriječiti sve ovo, što vi hoćete prije našoj volji da radite, mogli bi vas držati ovdje još 20 dana i bili bi ste postani kači bez ikakve štete za pokrajinu.

Ali vi hoćete, da neke stvari činite, a mi vas upozorujemo, da te stvari ne činite; mi hoćemo da vam dokažemo, da ste vi ovdje jači i da uzprkos naših savjeta vi napokon uradite što hoćete. Ja sam rekao jučer, da vi imate na to prava, ali da to nosite takođerj odgovornost. Ja vam to i danas priznajem.

Gospodo, na mjesto tog vieća mi imademo u istinu drugih koristnijih ustanova, imademo jednu drugu veoma važnu i potrebitu za ono pučanstvo, koje je najzapuštenije u Dalmaciji, a to

su pogranični žitelji u Dalmaciji. A ono pitanje za njih i za ciele pokrajinu veoma važno jest pitanje bos. paše, koja kad bi se ograničila u velikom obsegu ili ukinula, donelo bi to ograničenje ili ukinuće Dalmaciji štete sigurno bar koji milijun kruna na godinu. Ili bi trebali utamaniti blago ili bi trebali dobavljati piće za vlada iz vana, a za to se hoće silnih novaca. Blago, odakle je došla Bosna u sklop monarhije, nema više one snage, koju je imala, dok je Bosna bila pod sultanom. Sada ili ona nema te snage, jer ne može, ili nema te snage, jer ne će da je ima, ili hoće to pitanje da prepusti drugom kojem čimbeniku, pa da reče, radili ste sami, niste mogli ništa postići, a ja si perem ruke. I čini mi se, da je naša vlada ušla u blaženu pozu Pilata, pa veli, ete vami bos. vlade, pa možete raditi kako hoćete.

Gospoda sa vlade, vidim, prigovaraju. Može bit da se varam. Svakako postoji odbor koji bi vladi imao biti u svemu pri ruci: obavijestiti, podatcima, vještacima itd. A odbor ne može sve to raditi, bez da ima jednu stanovitu svotu novaca na raspoloženje. Ovaj odbor nema sredstava nikakovih, a ljudi teško da bi mogli od svoga trošiti i dangubiti, a obćine mislim, da su se već iztrošile i teško bi im bilo za to još trošiti. Za to bilo bi najbolje da ovu obćinu potrebitih sredstava odboru u pitanju paše namakne pokr. zaklada. Mislim, da bi se za to učinilo koristno rodoljubno djelo, kad bi se baš ovu svotu, koja je podpuno suvišana, ukinulo, odnosno, da bi se od svote 15000 K ostavilo 10.000 K za ovaj odbor uredjenja te paše. Tako bi prištedili 5000 kruna, a ostalih 10.000 kruna uložili bi u jako korisnu stvar za pučanstvo onoga diela Dalmacije, koje je, kako sam naglasio, više puta u ovom saboru, u svakom pogledu zapušteno. Pomoglo bi se onom pučanstvu, od koga je najmanje 8/10 ciele dalmatinske zagore zainteresirano i kojem je ta pomoć od veoma velike potrebe i nuđe.

Nego ja znam, ovo što sam rekao, mogao sam i ne reći (Smieh). Ja znam, da svi moji dobri razlozi ne će ništa pomoći. Ja znam, da ste već odlučili dati za ovu god. 1910. svotu od 5000 kruna na račun svote od 15.000 kruna proračunanih za god. 1910. Jednu hiljadu kruna ste dali, još čete dati 5000 kruna, a onda još 10.000 kruna i to će biti 16.000 kruna mjesto 15.000 kruna. Kad ja poznajem vaše raspoloženje znam, da ne ćete prihvatiti moj predlog. Ali ja znam i zašto ga iznašam, jer je ovo puno važnije, što ja hoću, nego što vi hoćete. Medjutim vi hoćete gospodariti, pa činite što vas je volja. Ja po svojoj dušnosti iznašam ovu rezoluciju, kojom predlažem, da sabor briše proračunanih 15.000 K za željezničko vieće u Spljetu, a da dodijeli 10.000 Kruna odboru, koji se ima brigati za očuvanje prava paše na bosansko-hercegovačkoj granici.

S tim sam svršio, a znam, da ovaj predlog ne ćete primiti.

ŠIBENIK, 16. studeovga.

Jučer je u Spljetu u dvorani "Hotel Salonae" obdržavana sjednica vieća stranke prava. Uzprkos nevremenu, odaziv je bio mnogobrojan. Nakon što je vieće jednodušno odobrilo rad zastupnika i uprave stranke, izabrana bi nova uprava stranke prava kako slijedi: Don I. Prodan, dr. M. Skvrce, Artur Jelišić, dr. A. Jagić, dr. M. Drinković, dr. A. Dulibić, dr. I. Krstelj, Vladimír Kulić, Franceski Petar, dr. N. Marinković, dr. B. Alfirević, Bradić Frane, dr. A. Sesardić, Periš Mate, dr. P. Baturić, Stjepan Bjažević, dr. I. Baić, Vućemilović Ivan, Bilić Josip, dr. I. Mladinov, Mate Klarić, Damjan Katalinić, dr. P. Cvilićević, dr. I. Šeparović, Niko Skurić. Uprava se konstituirala kako slijedi: Predsjednik don I. Prodan, podpredsjednik dr. M. Drinković, kuligajnik, dr. M. Skvrce, tajnik Vladimir Bilić. Viećanje je trajalo jutrom i popodnevom, te za u najboljem skladu i jednodušnosti riješena razna unutarnja pitanja stranke.

Škola sa 22 ili poljodjelska škola u Spljetu.

Da tko nebi slučajno pomislio, da poljodjelska škola ima 22 učitelja, stoga se ima napomenuti, da se broj 22 odnosi na broj učenika. Ovaj broj preko kojega škola ne može da predje (jer nema više štipendija od zemaljskog odbora) svake je godine jednak, jer i ako koji Judas iz-padne tada ga se odmah zamieni sa novim Matejem i broj 22 ostaje cjelovit.

U Dalmaciji, poljodjelskoj zemlji, imademo samo jednu zgradu, koja nosi ime poljodjelske škole i više ništa.

Nama u Dalmaciji potrebite su dobre trgovacke i obrtničke škole, a tako i dobra poljodjelska škola, pače ona najviše. O tom mislim je suvišno razpravljati.

Maloj svojoj poljodjelskoj školi ima najviše da zahvali Tiroi, što je u poljodjeltvu jedna od najnaprednijih pokrajina u Austriji. Ona je na svome velikome posjedu provadjala sve nove stečevine racionalnoga gospodarjenja, a s time skupa odgojila je veliki broj dobrih gospodarja, koji su ove stečevine dalje po zemlji širili. Poljodjelska škola u s. Michelu stekla je svjetski glas; u nju dolaze učenici iz ciele Evrope, pa čak i iz Amerike. Takva šta mi od naše nismo nikada zahtijevali, no ipak mislimo, da imamo pravo da zahtijevamo, da se stotine hiljada ne ulažu u kamen, već da se barem tim novcem nešto koristi ovoj u gospodarstvu tako zapuštenoj zemlji.

Ima već nekoliko godina, da kuburi ta blažena poljodjelska škola u Spljetu, pa neka se nadje jedan poljodjelac, koji je makar nešto naučio od te škole. Po pokrajini, a i po podizanje poljodjelstva bilo bi danas koristnije, da se ovakova kakova jest poljodjelska škola zatvori, a svota, koja se za nju troši, mogla bi se u to drugih koristnih stvari upotrebiti. One 22 štipendije moge bi se i dalje davati mladiciima, koji hoće da uče poljodjelstvo, te ih slati van, dok se nebi otvorila nova preuredjena poljodjelska škola.

Da ova škola ne odgovara i da učenici ove škole ne nauče ništa u poljodjeltvu, dovoljno je spomenuto ovu činjenicu, koja se češće događaja, name da svršeni učenici ove škole, koji su bili došli vojnom, da tu što god nauče, ne naučivši od praktičnih radnja ništa, idu u vladine nasade, n. pr. u Arbanasce i drugdje, da nauče nove praktične radnje, koje tu ne moguše da nauče. Nije ni čudo, jer za školskim klupam neđa se naučiti ni orati ni navrtati. Ova škola sa svojim namještamem odgovara uprav toliko, koliko bi odgovarala jedna nautička škola u Švajcarskoj.

Druga strana jest sam način odgoja, kojim se odgajaju pitomci u toj školi; odgajaju ih se prije za buduće finance ili žandare, nego li za dobre poljodjelce. Seljačka djeca koja dolaze tu, promjene način života, odbace svoju narodnu nošnju (jer im preva sveučiliški uređenju zgradi ne odgovara), jednom reći, pogospode se. Ovo me doprinya i pametni raspored sati. U ljetno doba pitomci poput ostale gospode, kupaju se u 12 sati, a na 1 sat idu jesti. Ovo je, istina, malenkost, koju se nebi smjelo iznositi, da baš ova malenkost uz druge već stvari ne pokazuje, kako gospoda na poljodjelskoj školi nepoznaje ni najmanje seljačkog života. U nas se seljak vrlo riedko u radnim danim ide kupati i to ako se kupka kupa se na večer, pošto je svršio radnju, da se opere od prašine i druge nečistoće, koja je pri radnji na njega pala, a nikada se ne kupao podne, da kao i gospoda sakuplja u kosti sunčane zrake. Da učenike moralno bolje odgoji, pobri- nuo se je g. upravitelj, te od ove godine rade na onoj maloj krpici zemlje skupa sa zlikovcima iz splitskih tavnica. Krasne družine! Pa i u učiteljsku imadu vrsnih silan. p. gospodarsku upravu i knjigovodstvo predaje im neki čovjek, koji ima kvalifikaciju, da nije analfabeta i daje bio u vojsci niži častnik.

Neću spominjati nesretnu politiku i spličan- nistiku, koja je kriva, da se je škola ondje smje- stila, gdje se danas nalazi. Grad Spljet nije sa školom ništa dobio osim jednu liepu zgradu, a Dalmacija je s ovakovom školom mnogo izgu-

bila. Kad pogledam tu zgradu i nehoti mi dodje prisposoba nije sa krasnim nadgrobnim spomenikom kojeg bogatog židova.

Druga je zla kob kriva, da je poljodjelska škola dobila za upravitelja čovjeka, koji nije stručnjak. Trgovačka je škola sretna sa svojim „Flaksmanom“, ma i poljodjelska škola nije lošije sreće sa svojim. Istina, upravitelj poljodjelske škole ima akademsku naobrazbu ali u kemiji, a u poljodjelstvo se toliko razumije, koliko i u turski jezik. K tome je čovjek, koji ne poznaje hrvatskoga jezika i koji ga neće da nauči. Ovo je nečuveno, no što je još nečuvenije i kako to u obće može da viša vlast trpi, te da ne pozove tog upravitelja, da ako neće da znađe hrvatski jezik, to da barem daje hrvatskom jeziku ono pravo, koje ga po zakonu ima. Ovaj mali čovjek, bit će da ugoditi ili bečkoj vladi ili da naša vlada ne sazna kako se živi na toj unicum-školi, izdaje godišnje izvještaje samo u njemačkom jeziku. Evo kako to glasi: *Bericht über die Tätigkeit der k. k. landwirtschaftlichen Lehr- und Versuchsanstalt in Spalato im Jahre 1909 von J. Staus-Kantschieder k. k. Oberinspektor.*

Ovo može samo u nas da se događa; škola sa naukovim hrvatskim jezikom izdaje izvještaje samo njemački (naravno za njemačke učenike). A o uređivanju u zavodu i o pečatima, o tome je suviše i pisati. Ovakovi se ljudi kod nas za njihovo revno djelovanje nagradjuju, pa u upravitelju poljodjelske škole neće ostati kratkih rukava.

Da u poljodjelskoj školi uz ovakove prilike nema nikada više od 22 gojenca zemaljskih štendija, to je tako prirodno; no i kada bi se htio povećati broj, nebi se mogao, jer u zgradi poljodjelske škole nema mjesta više neg za 22 djaka, pošto je cela zgrada vrlo dobro popunjena. U toj zgradi stanuju četiri familije i još k tome pet neoženjenih. Profesori sveučilišta i drugih srednjih škola nisu tako nagradjeni kao gospoda od poljodjelske škole. Da im se bolje upoduni konfort, stavljena im je na raspolaganje državna kočija i kočijaš (radi silne udaljenosti od grada). Ova kočija čeli da, poput kakvog omnibusa, prevaže sve moguće osobe, koje imaju dobit sa školom (moguće da voze i djake) iz grada u školu i natrag. Tako vladja se dneвно, gdje ista kola voze i učitelja glazbe i učitelju klavira — bit će, da ovi podučavaju pitomce u muzici.

Naravna posljedica, da ljudi nalazeć se u ovakovome radu i obilju, ne mogu ni da žive u miru i prijateljski. K svemu ovome dakle dolazi i to, da među gospodom nastavnicima vlada takova nesloga i neprijateljstvo, da nemogu među sobom ni govoriti (ima već nekoliko godina da u obće i ne drže nikakove konferencije) moguće da to nije ni u programu.

Sve je ovo žalostno, da se ovakove stvari moraju iznašati, ali još gore ovakovo stanje trpjeti, te bi bilo već skrajnje vrijeme, da se makne visoka vlada, te da uredi ovo školu ili da ju završi. Ovakovom školom se ne podiže poljodjelstvo u Dalmaciji.

Političke vesti.

Sudbina novog hrvatskog sabora. Za 8 dana, t. j. dne 22. o. m. j. ima se otvoriti novi hrvatski sabor i nakon nekadašnje konferencije između bana i koalicije nastaje pitanje, što će biti s njegovim zasjedanjem? Pregovori ostali su bez rezultata, to znači, da je ban ostao bez veštine, ili da sabor nije sposoban za rad. Sabor će zato biti na 22. o. m. j. krajevskim reskriptom otvoren i u istoj sjednici odgođen na neizvjesno vrijeme radi pregovora za sastav saborске većine.

Česko-njemački pregovori. Načelno bi se i jedna i druga strana mogla sporazumiti glede školajnarodnostnih manjina, nu dosada je izjuzičen sporazum glede jezičnog zakona. Radi se oko toga, da se ovo šklajljivo pitanje nekako preskoči i da se makar ostali materijal izradi. Drži se da će se pregovori odgoditi i nastaviti u Beču. Česi ne mogu nikako da pristanu na promjenu, što ih Nemci predlažu k jezičnoj osnovi, te se osobito protivie dvojjezičnosti Praga. „Česko Slovo“ piše, da odgovor na njemačke pretensije ne može drukčije glasniti nego: „Konac komedije, konac pregovora.“ Nekoji česki listovi također pišu, da se o njemačkim zahtjevima ne da ni razpravljati, optimistiše opet očekuju, da će na bazi uspješno i sporazumno prihvaćenog zemaljskog reda uspjeti privesti kraju celo djelo sporazuma.

Bosanski sabor. U ovom svom drugom zasjedanju imat će bosanski sabor mnogo posla. U prvom redu treba da razpravi poročan za g. 1911., zatim osnovu zakona o povišici mirovine za zemaljske činovnike i o polazku osnovnih škola, te neke manje zakonske osnove, da onda uzme u pretres zakonsku osnovu o gorućem pitanju otkupa kmetova. Vlada u svojoj osnovi predlaže fakultativni postepeni otkup. Sa obligativnim otkupom pali bi mnogi kmetovi u ruke špekulanata, a s druge strane ugroženi bi bili ekonomski interesi muslimanskih zemljovlasnika

i izazvana emigracija muslimana iz zemlje. Srbi traže obligatorni otkup kmetova, te je vladina odtuka izazvala među njima veliko nezadovoljstvo, koje se je pokazalo u agrarnim nemirima u sjevernoj Bosni. Srbi su najviše zainteresirani u ovom pitanju, jer je razmjerno najviše Srba kmetova, koji žele postati vlasnici muslimanskih zemljišta, što ih drže u zakupu. Vladina zakonska osnova određuje, da se kmetu daje zajam u čitavoj vrijednosti zemljišta. Srbi uza sve to odgovaraju, da će preuzeti sve mjere, ne prezajući ni od šta, da ova osnova ne postane zakon. Ovo držanje Srba potiče muslimane, da se od njih odule i priključe Hrvatima, koji su većinom za fakultativni otkup. Vjerojatno je, da će ovo pitanje izazvati nove stranačke grupacije, koje će utjecati i na razvitak političkih prilika u Bosni i Hercegovini.

Putovanje kralja Petra u Italiju. Pošto bolešit princa Aleksandra kreće na bolje, to se zaufano nadaju, da će prietolonasljednik doskora potpuno ozdraviti. Usled toga prispijet će kralj Petar 29. o. m. j. u Rim u posjet talijanskom kraljevskom paru. Odatle kreće kralj u Beč, pa u Pariz.

Urotnici protiv republike u Portugalu. Doznaje se, da su čitavu otkrivenu vojničku urotu protiv republike u Portugalu organizovali izagnani jezuiti u sporazumu sa ekskraljom Manuelem, vojvodom od Oportu i nekim kralju vjernih častnicima. Republikanska vlada kani protiv ovih uroti tako odlučno postupati, da za buduće nemogući svaki pokušaj revolucije u prilog kraljevstva.

Glavno zastupstvo Hrvatske poljodjelske banke u Americi.

Za svrši shodno uređenje i saniranje izseljeničva neobhodno je potrebno, da se našim izseljenicima u Americi pruži prilika, kako će na posve siguran i jeftin način svoje prištednje čuvati i slati u domovinu. Dosada takove prilike odnosno uredbje nije bilo, te su naši izseljenici — kako je poznato — izgubili goleme milijune krvaso zasluženoga novca samo s nepouzdanosti i kažnjive manipulacije američkih banikara.

Tako je u cigle dvie godine propalo 10 milijuna kruna naših izseljenika. Kod Zoitia izgubili su naši izseljenici tri milijuna kruna, kod Bože Gajtovića 500.000 kruna, kod Gjure Skrivanića 300.000 kruna, kod Ivana Ubojčića 60.000 kruna, kod Kleina preko 800.000 kruna itd., a sada je opet pao čikaški bankar Janković.

Da se tome na put stane, odlučila je Hrvatska poljodjelska banka — preuzevši pred pol godine rješenje izseljeničkog pitanja u svoje ruke — u Americi otvoriti takovu instituciju, kojoj će naš izseljenik moći mirne duše povjeriti sve svoje prištednje. Tu je valjalo biti vrlo na oprezu, s kim će se taj posao učiniti, da se izbjegne nepravilnosti, koje su drugi zavodi imali primjerice sa Frankom Zottiem i u zadnje vrijeme sa Jankovićem. Zato je Hrvatska poljodjelska banka sklopila sa jakim i solidnim slavenskim zavodom Bank of Europe u New-Yorku First Avenue and 74 th Street ugovor, po kojem je kod te banke osnovala vlastit samostalni odjel pod naslovom: Glavno zastupstvo Hrvatske poljodjelske banke sa vlastitim svojim činovničtvom.

Poslovni djelokrug tog zastupstva jest sljedeći:

a) podržavati i tražiti sveze sa izseljenicima iz Hrvatske, Slavonije, Dalmacije, Istre, Bosne i Hercegovine, te ih okupirati i organizovati u društvenom i gospodarskom pogledu, a naročito ih upućivati na štednju i šiljanje prištednje u domovinu putem ovog zastupstva;

b) dočekivati izseljenike, koji dolaze u Americu, davati im sve nužne upute i držati ih po mogućnosti u evidenciji obzirem na njihovo boravište i zaposlenost, sve dok se ne vraćaju u domovinu;

c) pribavljati im u slučaju potrebe rada i tražiti im skrovište, dok im se ne nađe posao;

d) davati im pravne savjete, te obavljati njihove pravne poslove i transakcije, što ih imaju riešavati u Americi i domovini;

e) izdavati novine izključivo za upućivanje izseljenika u svakom pogledu i za donaćenje izzroka iz „Narodnih Novina“, koji se tiču odsutnih u Americi. Ta će novina pod naslovom: „Hrvatski izseljenik“ izlaziti dva puta mjesečno;

f) povrh toga obavljati će i obće sve poslove, koji smjeraju na korist izseljenika.

Tom uredbom riešila je eto Hrvatska poljodjelska banka na vrlo zgodan način jednu vrlo važnu točku izseljeničkog programa, pružila je našim izseljenicima u Americi posve siguran i jeftin način za obavljavanje njihovih novčanih i raznih drugih poslova. Sigurno je po

tom, da će ovaj patriotski podhvat Hrvatske poljodjelske banke biti ovdje kao i u Americi radoštom primljen i pozdravljen, te da će svi hrvatski izseljenici njime svakom prilikom redovito i rado poslužiti se.

Naši dopisi.

Makarska, 6. studenoga.

Doba komesarijata. Pišu nam iz Makarske: Kako je i širjem občinstvu poznato, občinski je upravitelj Oberthor onog časa, kad je nastupio upravu, s mjesta odustio šest občinskih namještenika, pristaša Klarićevih, bez da ih je čuo ni vidio. Uprav po tursku! Protivnici pravaški na sva su usta unapried govorili, da će ih upravitelj iz službe odustiti. Tako se je i dogodilo. Oberthor je imao odluku odputa gotovu, a ta je bila koji dan unapried napisana. Dokaz taj, što je sadržina jednim crnilom i rukopisom napisana, a nastavak i podpis drugim. A zašto ih je Oberthor odustio? Za to, što je Oberthor htio odmah pri nastupu pokazati svoje neprijateljsko razpoloženje prema pravašima. S druge strane šarenjaci su time uspjeli preko poglavarstva i upravitelja, da nagrade poznatog spletkara Marinovića, koji kao njihov pouzdanik imati će zadaću, da i dalje rovari i pripravljaju im zemljište službenim putem, što sve naravno ne bi mogao činiti pod budnim okom pravaških namještenika. Proti odluci odputa dočelnici su prikazali utok, koji do danas nije riešen, i ako su od tada prošla puna četiri mjeseca. Upravitelj ih je odustio u jednom času, a sad nema vremena kroz puna četiri mjeseca, da rieši njihov utok. Pa da nije ovo prkos i samovolja? Pošto odpušteni ovakovim načinom ne mogu da dodju do svog prava, to će sudbenim putem zatražiti naknadu odputa u iznosu tromjesečne plaće.

Slični postupak pokazao je upravitelj i sa bivšim občinskim glazbarima. Netom je občina bila razpuštena i Oberthor upravu nastupio, svi su se glazbari svojevoljno odrekli. Oni su ipak imali primiti od občine podporu za prvo polugodište u iznosu od K 200.— (dvie stotine kruna), što im pripada na temelju pravomoćnog zaključka občinskog vieća. Suvviše pristojbe pri sprovidima pokojnog bivšeg načelnika Vukovića i bivšeg viećnika dr. Pavlovića. Odslanici glazbara tri puta su dolazili upravitelju u tu svrhu, ali on je nalazio svaki put nove koje-kakove izlike, valjda po nuputcima zloglasnog Marinovića. Treći im put reče, da prikažu podnesak i da će on na temelju tog podneska obaviti izplatu. Od tada su također prošla četiri mjeseca, ali nema rješenja niti novaca. Da po čemu nebi i ovaj novac otišao u nezasiitni želudac občinskih činovnika, pod koje-kakvim naslovima, a la onaj pod bivšom Rismondovom upravom, kad im je izdao iz obćinske blagajne od jednom hiljadu i pet stotina kruna za popis pučanstva; ili pod onim: „nagrade činovnicima“, koje su pod Rismondom iznosile više hiljada kruna; to će se glazbari obratiti redovitom tražbom sudu, da svoje prime.

U „Hrvatskoj Rieči“ već je bilo govora, kako Oberthor občinske radnje daje bez dražbe Tomi Malicu, šuri tajnika Marinovića, poznatom smutljivcu; a k tomu nesposobnom i neovlaštenom zantaljij. Oberthor mjesto da se sviđi, goni svoju, pa ovih dana opet je dao Malicu i nekomu Tavricu radnju fenjera, također bez dražbe. Tavra je podkivač konja, i mjesto dati sposobnom za to zantaljij, on te radnje daje jednom podkivaču konja, a samo za to, što je i Tavra pristaša šarene družbe. Proti svemu ovom, naši su se pristaše obratili zemaljskom odboru, ali je dvojviti, da li će zemaljski odbor riešavati pritužbe objektivno i nepristrano. Radi se o pravašima, a tad gospoda na zemaljskom odboru zaboravljaju na istinu i pravicu. Mi ćemo međutim iznositi slične stvari kroz našu „Hrv. Rieč“, nek pošteno občinstvo znađe, što se sve radi u doba komesarijata u Makarskoj. — Pravaši. —

Neretva, 8. listopada 1910.

„Pučka Sloboda“ od 5. ov. m. j. t. g. br. 41. krodolovne suze toči, što je Don M. Vežić od nekoliko okorjelih dužnika utjerao redovinu. Gle, plemenite jadikovke prorokove, koji cvili i plače, što pop uzme za cilju godinu težke službe seljaku par forinti! Pitamo dotura Josu, da li njegovo srce gorko cvili, kad za samu jednu parnicu seljak bude odrt i sadrt, kad mu podje po nekoliko stotina, te ga još dignu s kuće i kućišta? — Evo primjera: Marko Cvitanović iz Komina uzeo za odvjetnika Tarta i u Spiljeta, e da mu obrani brata pred porotom. Brata mu ne obranio, a biednoga Cvitanovića u dug bacio, jer sebe slastno i masno naplatio — više stotina

mu uzeo. — Što više! Porota jednoglasno potvrdila pitanje prostog ubojstva, ali se odvjetniku htlo liepo u maju do Beča prošetati, te zamajčuje Cvitanoviću, da će ga u Beču kod vrhovnog sudista obraniti. S toga tražio od Cvitanovića još par stotina kruna. Cvitanovića svjetovao župnik, neka se prodje pravdanja, jer ne će uspjati. Ali on za to haje i ne haje, zalaže kuću i kućište i novac duži, te odvjetniku šalje, da može u Beč. I zbija odvjetnik 15. maja ide do Beča bieloga — a kad tamo — kasacionalni sud potvrdio osudu. Sad biedni Cvitanović udrio u plač. Sve što je imao i novca i prošetka i vina dao, te do grla se zadužio, pa kad vidio, da se duga izkopat ne može, suzinom očima jednog ranog jutra reče: „S Bogom moja domovino, ostavljam ženu i petero nejake djece, te idem u daleku Ameriku!“

Koliko je seljaka palo na prosjački štap, plaćajući popu redovinu? Nikada nijedan.

Sad neka sudi svak razuman, koliko su ozbiljne tvrdnje u „P. Sl.“ i koliko su iskrene suze dr. Joz.

Iz Konavala.

(Demonstracije proti hrv. glazbi u Cavtatu). Doznajemo iz Cavtata, da pri povratku hrvatske glazbe iz Čilipa priredie im neki derani demonstracije. Papirnat „Dubrovnik“ kaže, da su oni (Hrv. glazba) izazvali sviranjem „Starčevićeve koračnice“. — Kakva vam se ova čini?! U hrvatskom Cavtatu izazvati nekoga sviranjem hrvatskih komada!!!

Kažu nam, da je stvar predana sudu, kad ovaj reče svoju, osvrnut čemo se.

Govore, da su se u demonstracijama odlikovali neki studentici i sudbeni pisarčići. Ovo nije prvi put, da oni zadržavaju u mirne cavtatske Hrvate, a znadu se i Konavljanima narugat, kad u sud dodju. Ne želimo nikome zla, ali vidimo li, da njihov jugunluk napreduje, u druge čemo žice zasvirat, pa nek onda ne krive nas, već one bezglave uckavce.

Studentičkima kažemo — u pamet! Nek se ne igraju oko vatre; jer bi se mogli žestoko opžiti. Otcima ih njihovim preporučujemo, da malo više pripaze na njih, ako im žele dobra.

Iz hrvatskih zemalja.

Saziv hrvatskog sabora. Izšao je kraljevski reskript kojim se hrvatski sabor sazivlje za 22. ov. m. j.

50-godišnjica gospodarskog učilišta u Krizevcima. Kako je jur javljeno, proslaviti će se 50-godišnjica postojanja ovog kr. višeg gospodarskog učilišta i ratarnice dne 19. i 20. o. m. j. Ona p. n. gg., koja kane na svečanost doći, neka se izvole obratiti na ravnateljstvo zavoda, koje će im stan priskribiti.

„Ljudevit Gaj“. Na Sušaku-Rieci ustrojilo se društvo pod tim imenom, da onom hrvatskom kraju sačuva narodnost i svjest narodnu pomoću škola: Predsjednik: Erazmo Barčić, narodni zastupnik; blagajnik: Zvonimir Ružić, tvorničar; tajnik: dr. Maksimijan Rošić, odvjetorodja; odbornici: Ante vitez Bačić, velježak; August Bujan, svećenik; Milan Gremer, veletržac; Filip Lukjan, profesor; dr. Bruno Medanić, liečnik; Fran Supilo, narodni zastupnik; dr. Ante Bonetić, odvjetnik; Ljubo Glavan, bank. činovnik; Slavko Jutriša, novinar; dr. Milutin Mažuranić, odvjetnik; dr. Julije Mogan, odvjetnik; Gjuro Tkalac, gradjan, učitelj. Glavne ustanove društvenih pravila jesu: I. Naslov društva je: „Društvo Ljudevita Gaj“; II. Sjedište društva je Sušak; III. Svrha društva je podpirati hrvatski živalj na Rieci kulturno, društveno i gospodarsveno; IV. Društvo namiče materijalna sredstva potrebna za ostvarenje svojih ciljeva iz sljedećih vrela: 1. iz kamata zaklada; 2. iz prinosa svojih članova; 3. dobrovoljnih prinosa; V. Društveni članovi mogu biti: 1. Članovi utemeljitelji, koji jedanput za uvijek izplate u društvenu blagajnu 500 K (petsto kruna); 2. redoviti članovi, koji u roku od šest godina plate po 20 K (dvadeset kruna) godišnjih i 3. podupirućii članovi, koji doprinosu godišnje 1 K (jednu krunu).

„Croatia“, osiguravajuća zadruga u Zagrebu. — Navršilo se eto baš punih 25 godina, što je u Zagrebu bila utemeljena hrvatska osiguravajuća zadruga: „Croatia“. I Hrvatska trebala je sa ostalim našim zemljama takav domaći osiguravajući zavod. Činjenica je, da i osiguravajući zavodi sa svojim požarnim, životnim i inim osiguravateljnim strukturama duboko zasjecaju u prosvjetni napredak naroda kao što isto tako promiču gospod. interese i narodno blagostanje. „Croatia“ u Zagrebu posljedak je i narodnoprosvjetnih i narodnogospodarskih potreba našeg naroda, gdje god ga ima. Glavna zadaća „Croatie“ bila je i jest, da narodni novac sačuva narodu. „Croatia“ dakle narodna je blagajna. Do konca prošle godine 1909. iz-

platila je „Croatia“ K 3.923.163.48 raznih odšteta. Prihod njezinih osigurnina (premia) s pristojbama iznosio je preko 1.119.856.03. Jamčevne zaklade iznosaše K 1.000.000. Cielopkupna imovina u svim osigurateljnim odeljima bila je koncem 1909. K 2.116.216.86. Pa ako se pomisli, da je „Croatia“ bila ustanovljena g. 1884., dakle pred 25 godina, svakako je vrlo značajno, što je ona već nakon 25-godišnjeg obstanaka sagradila sebi u Zagrebu, glavnom gradu Hrvatske i svom ravnateljskom sjedištu, svoju vlastitu i vrlo ukusnu palaču. Mnogo pokročila je „Croatia“ s uvedbom životnog osiguranja, koje su dosad isključivo izcrljivali u našim zemljama raznovrstni tuđi osiguravajući zavodi. A, kako čujemo, ustanovila je pred malo vremena „Croatia“ i opet novu podružnicu u Novom Sadu i to za cijeli Banat i Bačku. Ona ide svojom putem lagano, ali sigurno. Tako će ona doći do svoje svrhe. Doći će s vremenom do toga, da će naš narod mariti i znati samo za nju, kao svoj vlastiti, jedini i pravi narodni osiguravajući zavod.

Lonjsko polje od 50.000 katastralnih jutara, nosilo bi godišnje oko 300.000 kvintala žitarica.

Sarajevski gradski izbori. Ovih dana se u Sarajevu provodjaju gradski izbori, pa da se iz zastupstva izključiti štetna politika, provedeni su pregovori između Hrvata, muslimana i Srba. Čini se, da pregovori ne će dovesti do dobrih rezultata, pošto slogu smetaju udruge muslimanski samostali, koji će samostalno poći u izbore.

Željeznička služba u Bosni. Za prijam u službu bosansko-hercegovačkih zemaljskih željeznica postoje, kako doznajemo iz trgovačko-obrtničke komore zagrebačke, slijedeći uvjeti: Molitelj, koji traži namještenje kao činovnik valja da je najmanje 21 godinu star, zatim da je podopno udovoljio vojničkim dužnostima, da je svršio koju srednju školu (matura se ne traži), ili da je bio časnikom u c. k. vojsci, te napokon da je bosansko-hercegovački pripadnik, austrijski ili magjarsko-hrvatski državljanin.

Pokrajinske vijesti.

Dr. A. Sesardić, odvjetnički kandidat, smjestio se u Sinju, u svom rodnom mjestu. Mladom, umnom i čeličnom pravašu želimo sretan uspjeh.

Nagrada vrednim učiteljima. Obćinsko vijeće sinjsko zaključilo je, da se u proračun za 1911. uvrsti barem 250 K nagrade vrstnim učiteljima i učiteljicama sinjskog kotara.

Promjene kod lista „Mladost.“ Vode se u najboljem redu pregovori, da „Mladost“ pređe u vlastništvo akademsko-prosvjetnog društva „Pavlinović“. Ovi će se završiti već za nekoliko dana tako, da će naredni svezak (br. 6 i 7) izići pod novim gospodarom. Vezjak je zamolio g. prof. I. Butkovića, da preuzme uredništvo, što je ovaj potaknut od svojih poglavara prihvatio. Neka se zato od sada unapriedit sve, što spada na uredništvo, šalje na spomenutoga I. Butkovića, profesora bogoslovija u Zadar (Nova obala). Društvo „Pavlinović“ stupa u čekovni račun kod pošte, pa će biti već u narednom svezku (polovicom prosinca) priložene čekovne položnice, da se tako predplatnicima olakšati šiljanje predplate. Društvo „Pavlinović“ se nada, da će na taj način moći puno učiniti za pučku prosvjetu, pa da će uz dosadašnje svoje pomagače steći još i novih u svom radu „za vjeru i dom“. Odbor društva „Pavlinović“.

Tečajevi za predradnike zadrugnih uljarnica. Na c. k. „Poljodjelskoj kušaonici“ u Spljetu drži će se samo za članove proizvodnih uljarskih zadruga tečajevi, od 21. do 26. novembra i od 28. novembra do 3. decembra o. g. Predmetom tečajeva biti će: praktično poučavanje pohadjalaca u upotrebljivanju strojeva, koji su potrebni za pravljenje ulja, pak u zgodnom razredjivanju vremena i u svim u zgodnom razredjivanju vremena i u svim radnjama, što su skopčane s proizvodnjom ulja. Poučavati i sa spremanjem proizvedenoga ulja. Poučavati će se još u pletenju i popravljanju torba (sprta). Svakomu će pohadjaju biti nadoknadjeni troškovi za putovanje do Spljeta i za povratak, a ta će svota iznieti K 15, uz to će oni uživati bezplatan stan i hranu za vrijeme svoga boravka u Spljetu. Hrana će se sastojati iz doručka, u objeda i večere, potrebite količine hljeba i pol litre crnog vina. Prijave za pohadjanje jednoga od ovih tečajeva imaju se uputiti upraviteljstvu c. k. poljodjelske kušaonice u Spljetu najdalje od 15. novembra o. g.

Školski vrtni. Namjestrništvo je raspisalo natječaj na 50 nagrada od 50 do 200 K za one pučke učitelje, koji se pokažu najzaslužni-

jim školske god. 1910—1911 za razumno obradivanje školskih vrtna i poučavanje temeljnij nauka iz poljodjelstva, a to u naročitim večernjim i nedjeljnim tečajevima.

Iz grada i okolice.

Sastanak mjestno kluba „Stranke prava“, bio je u nedjelju u prostorijama „Hrvatskog Sokola“. Bilo je nazočno mnogo članova. Gosp. nar. zast. Dr. Dulibić zgodno je riječi prikazao neka pitanja stranke, a osvrnuo se također na neka gradska pitanja. Zatim je izabran naročiti odbor, koji će zastupati mjestni klub u vijeću „Stranke prava“, koje je jučer u Splitu imalo sjednicu.

Smrt koludrice. U ponedjeljak 14. ov. mj. preseli se u bolji i ljepši svijet častna koludrica M. Mikela Sorlini, reda sv. Benedikta u samostanu sv. Lucije. Rodila se na Rieci lipnja 1838. od čestitih i dobrih roditelja. Već zarana posveti se samostanskom životu, te je bila zaređena u 18. godini. Iste je godine osposobljena za učiteljicu. Učiteljivala je najprije na Rieci, a već ima 25 godina da je svoj blagotvorni nastavnički rad posvetila pouci i odgoju učenika kod sv. Lucije u Šibeniku. Bila je naobražena, govorila više jezika, a u školi bijaše marljiva i vredna radnica. Andjeoske dobrote i prijaznosti, tih čudi, živila je samo za školu i crkvu. U utorku popod. bio joj je liep sprovod. Sročilo se mnoštvo gospode i gospodja, članovi kotarskog i mjestnog školskog vijeća, mnogo učitelja i učiteljica, pak duga povorka učenica, da na zadnjem putu izprate dobru, nezaboravnu pokojnicu. Laka joj bila ova zemlja i harna spomen!

Lična viest. Danas na povratku iz Splita sa sastanka vijeća naše stranke bio je ovdje na prolazku za Zadar predsjednik iste vič. Don Ivo Prodan.

Školski odbor za ustanovljenje i nadzor večernjeg usavršavajućeg obrtnog tečaja ima večeras u 6 sati svoj sastanak u obč. uredu.

Hrvatski Sokol u Šibeniku priređuje dne 20. t. mj. (nedjelja) u večer zabavu u društvenim prostorijama. predstavljat će: „Pukovnika od 18 godina“, komediju u 2 čina. Zatim plesni vjenčić. U medjučinama svirat će orkestar Hrv. Sokola.

Porota u Šibeniku. Dne 28. t. mj. započet će treće ovogodišnje porotno zasjedanje kod ovdješnjeg okružnog sudišta. Predsjednikom određen je pogl. gosp. Marin Silobričić, predsjednik okruž. sudišta, a zamjenikom mještice savjetnika Velecka, koji je na dopustu, savjetnik Graorac-Brunelli.

Sa carinarskoga ureda. Pišu nam iz grada: U carinarskom uredu vidjeti je o zidu nekakav raspored službe pojedinih činovnika, sastavljen isključivo na talijanskom jeziku. Propitali smo se, i doznali, da ga je onakova sastavio činovnik, koji se inače kaže Hrvatom, ali Hrvatom demokratsko-kremenjačke boje. Valja, pravo kremenjaštvo; širiti talijanštinu, da se ne zamjeri, pače da ugoditi starijim činovnicima talijanašima. To su vam rodoljubi!

Pravedna odredba. Doznajemo, da su uprave srednjih škola dobile ministarstveni nupatak, koji se odnosi na postupanje sa mladeži. Nupatak je u obće sa pedagoško-higijskog gledišta umjestan, i bio je baš potrebit. Imed ostaloga stoji u tom nupatku da učenici srednjih škola ostaje slobodno ne samo posjećivati, već biti i izvršujućim članovima sokolskih društava.

Povodom popisivanja pučanstva starije školske vlasti obnaše su, da nema ništa protivno tome, da pučki učitelji budu imenovani popisnim povjerenicima, u koliko ih taj posao ne otmilje zvaničnim dužnostima.

„Povjestne crte grada Šibenika i njegove okolice.“ Dio prvi. Od naseljenja Hrvata do krunisanja kralja Kolomana. Napisaop pop Petar Kaer. — Pod tim naslovom izišla je, u našem listu već najavljena, knjiga vrijednog i margog Dra Petra Kaera štampom „Hrvatske Tiskare“ u Šibeniku. Knjiga zahvaća 164 stranice, te je vrlo ukusno opremljena, ko što u obće sve knjige što izlaze iz pomenute baš moderno uređjene tiskare, koja je k tome obiskrbljena i modernom knjigovežnicom. O ovoj liepoj knjizi bit će doskora govorina u našem listu.

Na telefonu stranke moraju često 3 do 4 puta zasebice da zovu centralu, dok dobiju odgovor. Kad im se primjeti, čemu to, onda obično odgovore, da nisu mogli odazvati se, jer da su bili zabavljeni odašiljanjem telegrama! Čudno, isti činovnik zar radi na brzojavu i telefonu!? Pita se: je li baš tako? Odgovara se: jest, tako je, jer nema više ni prostora nego

za jednog činovnika! I ovo vam je evropska uredba u XX. veku!

„Šibenska glazba“ po odredbi ugledne občine koncentrirat će u četvrtak večer u počast prečastnom kanoniku Ivanu Krstitelju p. Sigoreu pod njegovim stanom i to u oči njegova jubileja, pedesete godišnjice njegova misikovanja.

Jutarnji vlak promienio je razdobnik u toliko u koliko polazi jutrom iz Šibenika ne više na 8 i 25 kao do sada, već na 7 i 25, a vraća se na 9 i 35, a ne više na 10 i 35. — Ovo-liko javljamo mi na znanje občinstvu, jer ne vidjemo nigdje po gradu javne obznanе o tome.

Nevrnieme. Ove godine izostalo Martinjako ljeto. Mjesto njega okrenula sumorna, kišljiva, nesnosna vremena s jakom jugovinom, i ta traju oči već više dana gotovo uvek jednako. Novine medjutim pišu o novoj repatici, koja se sada ukazala, ali se prostim okom ne može razabrati.

Društvo „Sufid“ u Crnici namjerava doskora početi gradnjom novih zgrada, potrebitih mu za tvornicu umjetnoga gnojiva.

Pomrčina mjeseca. Noćas deset časa prije ponoći, bude li vedro, vidjet će se vrlo liepo pomrčina mjeseca, koja će kao podpuna takova trajati od 1 do 2 sata po ponoći. Cielj pojav po tome trajati će blizu tri ure, od ponoći do tri sata u jutro, a bit će vrlo zanimiv, kako zvezdoznanci kažu.

Predplatnici nam se mnogi tuže, da im naš list dolazi neredomito ili u obće da ga više puta ne primaju. Odrpema lista vrši se točno, pod najstrožom kontrolom, pa za to taj nered mora da potiče jedino krivnjom poštanskih ureda, na što upozorujemo stariju poštansku vlast u Zadru, e bi već jednom našla načina da se ove doskoči.

Domobranske vježbe g. 1911. i žetva. Ministarstvo za zemaljsku obranu odredilo je: Na vježbe naredne godine biti će pozvani svi, koje još dužnost obvezuje, te i svi oni, koji su kakogod od vježbe izostali. Momčad 11. i 12. godine neće biti pozvana osim onih, te su bili izostali. Inače će se pozvati na vježbe sva obvezatna momčad, izuzev 4. i 27. domobransku pukovinju i zemaljske strielce od polovice julija do polovice augusta do septembra. Momčad 4. i 27. domobranske pješadije pozvati će se na vježbe jednako, izuzev vrieme žetve. U nedjelju i blagdane momčad se ne smije pozivati. Svakomu će biti dano da se izrazi, kad bi htjeo da dodje na vježbe, a zato treba da navede važne razloge. Pri tome će se osobito u obzir uzeti poljodjelci, ali se ni ti samo onda neće uzeti u obzir, kad ne bude dostojao zahjevani broj za vježbe. U proljeću će se imati obzira pozivati zaposlene na vježbe. Za gorila-naznačene povijaste treba da se svaki prijavi na svoju obćinu.

Naše brzojavke.

stige 16. studenoga.

U srbskoj skupštini.

Ministar vanjskih posala Milovanović izjavio je povodom afere Masaryk-Aerenthal u pogledu veleizdajničkog procesa, da srbska vlada nije Aerenthalu nikad dala bud kakove izjave, po kojoj bi se moglo tvrditi, da je bila njezina želja, e bi Forgach ostao i nadalje na svom mjestu.

Razput englezkog parlamenta.

Na naročiti ministarskoj sjednici poprimljen je zaključak, kojim englezka vlada ima da najavi razput englezkog parlamenta.

Pangermanska skupština.

U Pragu obdržana je skupština Niemaca, sazvana od pangermana. Na istoj zastupnik Iro u drugom govoru dao je svoju izjavu, da ministar-predsjednik Bienerth nije ništa učinio za Niemce, a da tako ne će ništa učiniti ni novo ministarstvo, koje je u izgledu i kojemu će biti pročelnikom Gautsch. Ova skupština i ova izjava pogoršat će bez sumnje i onako pogoršani tok pregovora izmedju Čeha i Niemaca.

Skupština magjarskih agraraca.

Magjarski agrarci imali su skupštinu, kojoj je predsjedaj prof. Karoly. Na istoj skupštini prihvaćena je rezolucija, kojom se prosvjeduje protiv uvoza argentinskog mesa u monarhiju.

Iz delegacija.

U nastavku sjednica dorazpravljena je o bosanskom kreditu bez ikakvih znatnih upadica, tek što madjarski delegati još jednom iz-takoše svoje vojne zahtjeve pri razpravljanju o ratnim potrebšinama.

Aehrenthal odstupa?

Pronose se vijesti, koje se moraju držati vjerojatnim, da je odstup Aehrenthala pitanje od malo dana. Imao bi ga nasliediti grof Franz Thun.

Izjava

kojom potpisani izjavljuju, da ou nije imao namjere, da okriivi priv. užitejta Jakova Zaninovića nikakvim kažnjivim niti nepoštenim djelom.

Nikola Morović.

Hrvatska tiskara (Dr. Krstelj i dr.) Vlastimik, izdavatelj i odgovorni urednik: Josip Drezga.

Javna zahvala.

Prigodom smrti naše nezaboravne majke

Marije udovice Duka

koja je preminula dne 6. studenoga t. g., ovim najsrdačnije zahvaljujemo svim prijateljima, znancima i rodbini, koji bijahu utjehom pokojnici za njezinu težkog i dugog bolovanja, kao i svoj onoj gospođi, koja prisustvovaše sprovodu, odpratišni mile ostanke do vječnog počinka.

U Skradinu, dne 7. studenoga 1910.

Andjeo Duka Lucija ud. Bubalo
c. k. sudski viješ očeitalj kćer.
sin.

Hamburg-Amerika Linie

redoviti odlazak njemačkih ostarekita i brata narodna.

Otprema putnika
1, 11, 111, kabine 1ao i iseljenika
u sve dijelove svijeta
osobito na putovanja

Hamburg—New York

Hamburg—Argentina	Hamburg—Mexico
Hamburg—Brazilija	Hamburg—Africa
Hamburg—Santana	Hamburg—Ingleska
Hamburg—Kuba	Hamburg—Francuska

Zabavno pomorsko putovanje.
Vrlo zanimiva jesu 13 dnevna zabavna pomorska putovanja na „Meteor“ do Drenthelma, vozeje na sjever do Islanda, Bjerneg Kapa i Spitzbergu, redovito u glasovita kupališta, u Inglesku, Irsku i Škotsku.
Informacije daju i listu se besplatno

Hamburg-Amerika Linie,
Abteilung Passagierverkehr, Hamburg.

Glavna agencija za Primorje Trst:
7-8 Via Porporella 1. 110.

Kupujte ništa drugo proti

Kašalj

nahladu, hunjavicu, katar i grčevitom kašlju do li

Kaiser'ove Prsne karamele
(su tri ujedne)

koji su godina teka.

5900 vjerodostojno po-pračene svjedочеlječnika i privatnika zajamčuju sjeguran uspjeh.

Jedan omot 20 i 40 fillira.
Jedna kutija 60 fillira.

Na prodaji drži:
Carlo Ruggeri, cent. drogerija
i **Vinko Vucić,** drogerija
u Šibeniku.

Objava.

Čast mi je obavijestiti p. n. občinstvo, da sam u mojoj vlastitoj zgradi u Varošu otvorio dućan

Manufakturne robe.

Dućan sam podopnu uredio prama svim zahtjevima, odgovarajući manufakturnoj struci, a budući da su cijene također vrlo umjerene, s toga se najliepše preporučam p. n. občinstvu, da se za eventualne potrebe izvoli u dućan podpisano obratiti i osvjedočiti se, bilo o vrsti robe, bilo o cijeni.

Velečtovanjem
Josip Tarle.

2-4

Imate li bolest?

Feller u Stubici, Elsatrg br. 64 u Hrvatskoj.

reumatičnu, uloge, glavobolju, bol zuba? Jeste li si kroz propuh, nahladu, pokvarili zdravlje? Uzmite Fluid m. d. M. „Elsafliud“, koj ublažuje bol, lieči i kriepi. U istinu valja! Nije to samo preoruka! 12 boćica na pokušaj stoji franko K 5. Proizvadžač je samo ljekarnik

Kolera - sušica - sifilis

jest zarazna bolest, s toga je dobro ako pranje rublja obavljamo kod svoje kuće. Takova prilika pruža se svakomu, ako kupi za to patentirani

Punoparni stroj Dalmacija

koji je tako udešen, da može s njime i djevojića od 12 do 14 godina upravljati. Prednosti kod uporabe:

Izkuhavanje, izparivanje i desinficiranje rublja obavljaju se sve na jedanput za 10 do 20 časaka. Rublje se niti ruja niti gnječi, niti dere, a isto tako i nepregori, i radi toga se dva do triputa duže sačuva nego ona s rukom prano. Stroj trebaradi svoje grade vrlo malo vode i sapuna a pod nije ni najmanje mokar. Stroj se može upotrebiti još u druge svrhe, kao kotao za grijanje vode, kuhanje voća, grijanje glačala i kupka itd. Godišnje pranje rublja ne stoji niti četvrti dio prama svakom drugom načinu pranja.

Stroj br. 1 za kućnu uporabu zapada K 50. Uz šestmesečno odplaćivanje 10% više.

Naručbe prima i obavlja:
Hubert Bolanca, Krapanj, Dalmacija

Eugen Pettoello

Pribor satova, zlatarskih i optičkih predmeta i kineških srebrarija
Žlica, viljuška i noževa.

Zajamčena izradba sa 90 grama čistog srebra.

Pečata.

Svake vrsti rezbarije u kojoj mu drago kovini.

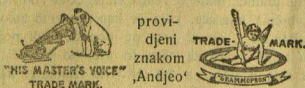
Bogati ilustrirani cjenik. Tvorničke stalne cene.

Šibenik, Glavna ulica, br. 128.

14.9.-910.—14.9.-911.

Hrvati i Hrvatice, pomozite družbi sv. Cirila i Metoda.

Najsavršeniji gramofoni i ploče sa svakovrstnim komadima osobito hrvatskim

providjeni znakom 'Andjeo' dobivaju se u knjižari i papirnici: **Ivan Grimani** Šibenik, Glavna ulica. Šalje na zahtjev cjenik i popis komada badava i franko.

ŠIVAČI STROJEVI SINGER

najnoviji izum

„66“

kupuju se samo u našim skladištima, koja su

označena uvijek sa ovim znakom:

Odlikovanje.

U obrtnom odelu rukotvorne i industrijalne izlozbe u Lincu, primilo je Dionič. društvo Singerovih nenadkrljivih u valjanosti šivačkih vezačkih strojeva dvle zlatne kolajne.

U svjetskoj izložbi u Bruselju g. 1910.

bijahu na svim mjestima osobito u strojevnoj tehnici, najizvrsnije radnje zastupane, a međunarodni ocienitelji stajahu sad pred vrlo teškom zadaćom kako nikad prije. Tim veća je pobjeda Dionič. društva Singerovih strojeva, što su njezini proizvođači kao najsavršeniji šivački strojevi svijeta sa grand-prix priznati.

Izložba u Velsu 1910.

Družba za ocienjivanje podalo je nanovo Dioničkom društvu Singerovih strojeva odlikovanje prvog reda srebrnu državnu kolajnu iz priznanja radi vrstenoće i uzora njezinih fabrikata.

Ne treba se dati zavesti kroz druge oglase, koji imaju tu svrhu, da uz ime SINGER razpačavaju već upotrebljavane strojeve ili one kojeg drugog proizvođa, pošto mi ne prepuštamo naših šivačkih strojeva preprodavaocima, nego ih izravno sami občinstvu razprodajemo.

ŠIBENIK -- GLAVNA ULICA

Objava.

Zašto se ne obratite pri kupovanju vaših potrebitina ravno na tvrdku

Jaroslav Kocian

Tkaonica i odpravništvo Hronove u Met. (Česka.)

koji zgotavlja i ima uvijek na skladištu suknja za odjela, zimске kapute itd. Zajamčeno održanje boje. Kana, asa, platna, flanela, ubrusa, ručnika, jastuka, porketa, šifona.

Cieno su najjeftinije. Naručbe preko 18 K. šaljem franko. Tražite uzorke. Može se dobiti 30 do 40 nt. odpaka 3 do 15 mt. dugog za K 18 do 25 prema vrsti. Od odpakada se ne šalju uzorci.

12-24

TVORNICA PAPIRNATIH VREĆICA

Čast mi je javiti p. n. občinstvu, da sam objavljenu tvornicu papirnatih vrećica za trgovačku porabu otvorio, te je podupno prema zahtjevu uredio, time sam u stanju u najkraće vrijeme najveću količinu vrećica izraditi. Vrećice izraduju se u svim veličinama i u svim bojama. Pošto je ovo u nas prvo i jedino domaće poduzeće ovakove vrste, nadamo se za stalno, da će mi gg. potrošači povjeriti svoje cijenjene naručbe, koje će u potpunom redu i naj-savjestnije izvršene biti.

Sa veleštovanjem
ANTE ZORIĆ
ŠIBENIK.

Velika Tvornica tjestenine Velika

i mlinice za raznu hranu.

Pomoćju najmodernijeg motora proizvajda

Svake vrsti ovog jestiva. Od najboljeg marseljskog griza Svake vrsti ovog jestiva.

kao i od

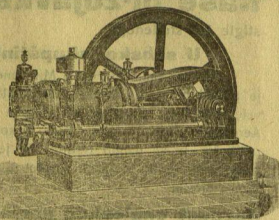
Dobrog i od najfinijega pšeničnog brašna dobrog i od najfinijega.

Tvrđka:

IVAN ŠUPUK i brat

Šibenik.

15.VI. 10.

Izključivo glavno predstavništvo, kamo valja upraviti sve upite:

Kuća Gutenberg, **EMANUEL KRAUS.**

Tehnički bureau Trst, via Cecilia, 18.

Zahtjevasite cjenik besplatno i bez poštarine. Dopisivanje hrvatski.

Najbolji namještaji snage

kao što: motori na plin (gas), benzin, žestu, kameno ulje, surovo ulje za obrtničke, poljodjelske i električne namještaje snage.

Namještaje na mrvši plin (Sanganlage) prodaje

Draždjanska tvornica motora na plin

(A. G. Dresdener Gasmotoren-Fabrik: Moritz Hille, Dresden)

najveća specijalna tvornica srednje Evrope.

Važno za svakoga!

Gustav Marko

Trst

Podružnice: Via Giulia br. 33. Via Giulia br. 16. Via Acquadotto br. 65.

Podružnice: Via Barriera vecchia br. 33. Via Colonia br. 17. S. Giovanni di Guardella br. 871.

Telefon br. 1930.

Telefon br. 1930.

Centrala: Via Coroneo 45.

Tekući račun sa podružnicom Ljubljanske kreditne banke.

Veliko skladište staala prostih, apaniranih i za ures.

Veliki izbor predmeta za ljearne, drogerije, porcul i to i zemljoro sudje, ocaline, staklarije, svjetiljke itd.

Velike količice naročitih tvari u oaklini, porculani.

Ciene umjerene koje se ne boje utakmice.

Na zahtjev šalju se cijenik badava.

Dopisivanje u hrvatskom jeziku.

Pomenuta tvrdka, jedina svoje vrsti u Trstu, preporučuje se svim našim trgovcima.

26.II. 10.

- Velika zlatarija -

Gjuro Plančić

Starigrad

(Podružnica: Vis-Velaluka).

Prodaje svakovrstnih zlatnih i srebrnih predmeta.

Najfinije švicarske dobnike.

Ciene umjerene bez utakmice.

Priznanice na pretek. 30.VII.

Dionička glavnica - -

- - - - K 2,000.000

Pričuvna zaklada i pritičci K 180.000.

CENTRALKA DUBROVNIK - -

Podružnica u SPLITU i ZADRU.

Bankovni odjel - - -

prima uložice na knjižice u konto korentu u ček prometu; eskomptuje mjenice.

Obavlja inkaso, pohranjuje i upravlja vrijednime. Devize se preuzimlju najkulantnije. Izplate na svim mjestima tu i inozemstva obavljaju se brzo i uz povoljne uvjete

Mjenjačnica - - -

kupuje i prodaje državne papire, razieternice, založnice, srečke, valute, kupone. Prodaja srečaka na obročno odplaćivanje. Osiguranje proti gubitku kod ždriebanja. Revizija srečaka i vrijednostnih papira besplatno. Unovčenje kupona bez odbitka.

168-54